Temadokument

Vestfold og Telemark
FYLKESKOMMUNE

Visuell kunst i Vestfold og Telemark

Forord

Vestfold og Telemark fylkeskommunes kulturstrategi «Vestfold og Telemark – der mennesker møtes. Kulturstrategi 2021–2024» ble vedtatt av fylkestinget 19. mai 2021. Det er en ambisiøs strategi.

Innenfor seks hovedtemaer – stedsutvikling, inkludering, kunnskap, arenaer, aktivitet og internasjonalisering – er det formulert mål og tiltak som skal bidra til å videreutvikle Vestfold og Telemark som kulturfylke, og sørge for at både innbyggere og besøkende har mulighet til å skape, vise fram og oppleve kultur av høy kvalitet.

Fylkeskommunen er avhengig av et godt samarbeid med kulturaktørene i regionen for å realisere kulturstrategien. Våre prioriterte samarbeidspartnere er presentert i temadokumenter som hører til strategien. Temadokumentene beskriver virkemidler og utdyper hvordan vi i fellesskap jobber på utvalgte kulturområder. Temadokumentet om visuell kunst er et viktig bidrag til fylkets kulturplattform.

Sammen skal vi sørge for at Vestfold og Telemark er et kulturfylke med stor «K»!

Maja Foss Five
Leder av hovedutvalg for kultur, folkehelse, tannhelse og idrett

Innhold

Innhold **2**

1. Visuell kunst i Vestfold og Telemark **4**
1.1. Om visuell kunst 4
1.2. Kunstnerøkonomi 5
1.3. Formidling og visningsarenaer 5

2. Mål og tiltak **6**
2.1. Stedsutvikling 6
2.2. Inkludering 7
2.3. Kunnskap 8
2.4. Arenaer 8
2.5. Internasjonalisering 9

3. Samarbeidspartnere **10**
3.1. Kunstnerorganisasjonene 10
3.1.1. Norske Kunsthåndverkere Sør-Norge 10
3.1.2. Vestfold bildende kunstnere 10
3.1.3. Billedkunstnerne i Telemark 11
3.2. Kunstsentrene 11
3.2.1. Vestfold kunstsenter 11
3.2.2. Telemark kunstsenter 11
3.3. Landsdelsutstillingene 12
3.3.1. Østlandsutstillingen 12
3.3.2. Sørlandsutstillingen 13
3.4. Kunsthall Grenland 14
3.5. Seljord Kunstforening 14

4. Andre viktige kunstinstitusjoner **15**
4.1.1. Kunstnerbyen Skien 15
4.1.2. Spriten kunsthall 15
4.1.3. Greenlightdistrict 15
4.1.4. Kunstforeningene 15
4.1.5. Gallerier og atelierer 16
4.2. Museer med kunstsamlinger 17
4.2.1. Vestfoldmuseene - Haugar kunstmuseum 17
4.2.2. Norsk Industriarbeidermuseum - Telemark kunstmuseum 17

Forsidefoto: Tom Riis, fra utstillingen Sinte fugler av Torunn Myrann på Telemark kunstsenter

4.2.3. Telemark museum - Porselensmuseet 18
4.2.4. Vest-Telemark museum - Skinnarland og Dyre Vaa 18
4.2.5. Vest-Telemark museum - Grimdalstunet – Anne Grimdalen 18

5. Virkemidler 19
5.1. Årlige tilskudd 19
5.2. Tilskudd til kunstproduksjon 19
5.3. Stipend og reisestøtte 19
5.4. Fylkeskommunale personalressurser 20
5.5. Innkjøp av samtidskunst 20

6. Ansvars- og oppgavefordeling 21
6.1. Fylkeskommunen 21
6.2. Kunstsentrene 21
6.3. Landsdelsutstillingene 21

7. Litteraturliste 22

1. Visuell kunst i Vestfold og Telemark

Temadokumentet beskriver hvordan fylkeskommunen forholder seg til det profesjonelle feltet innenfor visuell kunst, både visningssteder og organisasjoner.

Vestfold og Telemark - der mennesker møtes, Kulturstrategien 2021 - 2024, har som mål at Vestfold og Telemark skal være et attraktivt fylke for profesjonelle kunstnere og kunstinstitusjoner og et sted hvor publikum kan oppleve profesjonell og samfunnsrelatert kunst. De sentrale regionale utfordringene og kunstaktørene omtales i dette dokumentet. Temadokumentet beskriver situasjonen innenfor det visuelle feltet slik den er i dag.

1.1. Om visuell kunst

Visuell kunst omgir oss i hverdagen, enten vi oppsøker den på egnede visningssteder eller beveger oss i det offentlige rom. Kunsten speiler omgivelsene og tiden den er skapt i, og kan være både kommenterende og reflekterende. Kunst kan bidra til å definere og gjøre et sted mer attraktivt.

Sandefjord gjenkjennes av Hvalfangstmonumentet av Knut Steen. Solspeilet på Rjukan ble skapt av Martin Andersen, og satte byen på verdenskartet. Edvard Munch malte både i Åsgårdstrand og Kragerø, og skapte noen av sine mest kjente verk der. Verkene og historien om Munch er i dag en viktig del av stedsutviklingen.

Definisjon av visuell kunst

Visuell kunst omfatter maleri, fotografi, kunsthåndverk, tegning, grafikk, skulptur video/film/dokumentar, installasjoner, stedsspesifikkeog relasjonelle uttrykk, lydkunst, performance, nettkunst, streetart, grafitti, tegneserier, artists' books, bruk av uterom og offentlige rom med mer. Kunsten kan være gjenstandsbasert, men like gjerne ta form av handlinger, hendelser og situasjoner (Norsk kulturråd).

1.2. Kunstnerøkonomi

Fylkeskommunen er som offentlig aktør en viktig tilrettelegger for det visuelle feltet. For kunstnere er det viktig med gode produksjonsforhold, produksjonsmidler og egnede visningsarenaer. Kunstnerorganisasjonene beskriver kunstnerøkonomien som særdeles utfordrende. Feltet består av høyt utdannede, profesjonelle kunstnere med ytterst få muligheter til anstendige vederlag og honorarer. Utstillinger som skaper verdifulle kunstopplevelser for publikum, gir lite tilbake til kunstneren i form av salg. Det er heller ikke alle kunstnere som skaper salgbare verk. Organisasjonene signaliserer at kunstnerne trenger utstillingshonorar som betaling for arbeidet de gjør i forbindelse med utstillinger og utstillingsvederlag som leie for kunsten som vises på utstillingen.

1.3. Formidling og visningsarenaer

Formidling av kunst, både fysisk og digitalt tilrettelagt, gjør publikum bedre kjent med regionale, nasjonale og internasjonale kunstnere. Gjennom Den kulturelle skolesekken (DKS) får alle elever i fylket flere kunstopplevelser i løpet av skolegangen. Felles kunstopplevelser med profesjonelle formidlere er med på å vekke interessen for kunst. Det finnes en rekke visningssteder innenfor det visuelle feltet i regionen. Ulikhetene i visningsstedenes profil og fokus bidrar til å gi et bredt kulturtilbud til befolkningen, og til at publikum møter en stor variasjon i kunstuttrykk. Det gir også kunstnere i regionen flere arenaer å vise kunsten sin på.

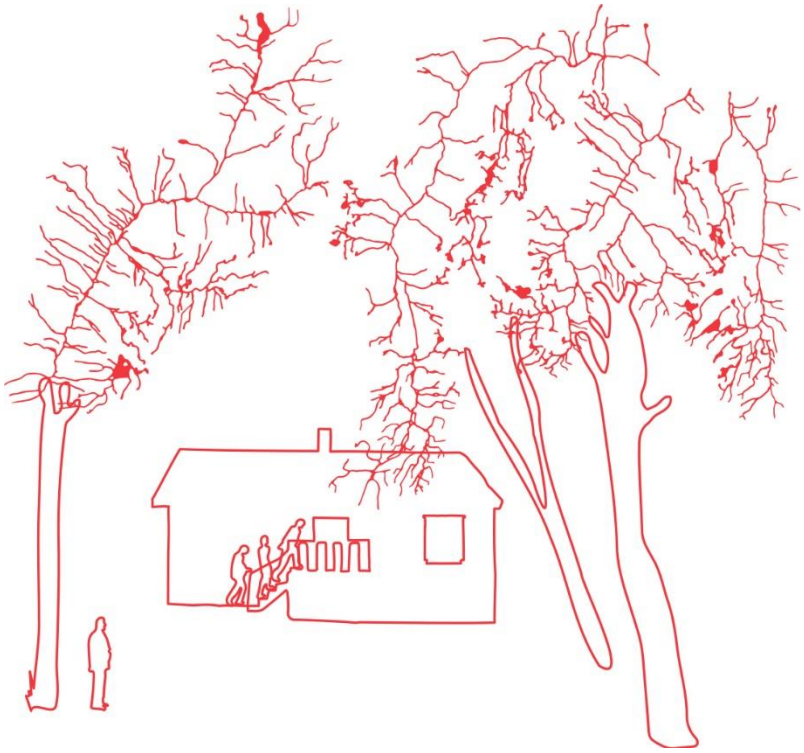

2. Mål og tiltak

Fylkeskommunens mål for det visuelle feltet er nedfelt i «Vestfold og Telemark – der mennesker møtes. Kulturstrategi 2021-2024». Strategien har en tematisk inndeling med mål og tiltak innenfor seks hovedtemaer. Målene beskriver ønsket tilstand innenfor hvert hovedtema ved utgangen av strategiperioden og i framtida. Tiltakene sier hva som skal gjøres for å nå målene.

2.1. Stedsutvikling

Mål Vestfold og Telemark er et attraktivt fylke for profesjonelle kunstnere og kulturinstitusjoner hvor publikum kan oppleve profesjonell og samfunnsrelevant kultur

Tiltak

- Samarbeide med relevante aktører om fem fyrtårn, deriblant Edvard Munch og regionale kulturarrangementer
- Videreutvikle attraksjoner langs kysten, Telemarkskanalen og andre prioriterte vannveier, med vekt på friluftsliv, kanallandskap, lystkultur, kunst, industriarv, vikingtid og middelalder
- Løfte samtidskunst og være pådriver for å engasjere kunstnere i stedsutviklingsprosesser
- Styrke rollen til kunstsentrene som kompetansesenter, innenfor feltet kunst i offentlige rom
- Bruke Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken til å legge til rette for formidling av kunst og kulturprosjekter som er sentrale for lokal identitet og lokale satsingsområder

Kunstnere bidrar til å skape aktivitet både lokalt og regionalt. Mange kunstnere arbeider med dagsaktuelle temaer, diskuterer samfunnsaktuelle saker på andre måter enn det mediene gjør og bidrar til samfunnsutviklingen. Mange kunstnere arbeider også med idébasert konseptutvikling som følger eller ligger i forkant av samfunnsutviklingen.

Kulturstrategien fremhever fem fyrtårn: Edvard Munch, Henrik Ibsen, Rjukan-Notodden industriarv, vikingtid og middelalder og regionale kulturarrangementer. For det visuelle kunstfeltet er Edvard Munch og regionale kulturarrangementer særlig viktige. Både Åsgårdstrand og Kragerø er Munchkommuner; steder der Munch har oppholdt seg i lengre perioder og skapt kjente verk. Som et prioritert fyrtårn vil videreutviklingen av Munch-formidlingen på disse stedene være sentralt.

Fylkeskommunen er involvert i flere stedsutviklingsprosjekter der visuell kunst inngår. Pågående prosjekter er Sogevegen om Nutheim i Seljord og Hjartdal og Vannveiens fortellinger langs Telemarkskanalen. Disse prosjektene er gode eksempler på hvordan kunst kan bidra til å styrke og løfte fram deler av et steds identitet, og derigjennom gi næring til refleksjon, opplevelser og ny kunnskap om stedet.

I kulturstrategien blir kunstnere og samtidskunst trukket fram som viktige bidragsytere i stedsutviklingen. Samtidskunsten skal løftes fram og fylkeskommunen skal være en pådriver for å engasjere kunstnere i stedutviklingsprosesser. Videre skal kunstsentrenes rolle som kompetansesentre innenfor kunst i offentlige rom styrkes.

De regionale kunstsentrene er fylkeskommunens kunstfaglige samarbeidspartnere innen kunst i det offentlige rom. Kunstsentrene har ansvaret for kursing og oppfølging av kunstkonsulenter. De er også sekretariat for Regionalt samarbeidsutvalg i Telemark (RSU) og Kunst i offentlig rom i Vestfold (KORV). Disse komiteene bistår kommunene og fylkeskommunen i utvelgelsen av kunstkonsulenter til kunstprosjekter ved offentlige bygg, og er i tillegg rådgivende organer i kunstprosessen. Fylkeskommunen har tidligere samarbeidet med kunstsentrene om faglig kompetanseheving gjennom nettverkssamlinger og ønsker å fortsette dette samarbeidet. Samlingene er rettet både mot kunstnere og kunstkonsulenter, og mot kommunale rådgivere og kulturledere som jobber med kunst i offentlige rom.

2.2. Inkludering

Mål Et kulturliv preget av dialog og ytringsfrihet, der alle er velkomne og har anledning til å skape, delta og oppleve.

Tiltak Sørge for at programmet til Den kulturelle skolesekken speiler det mangfoldige samfunnet vårt.

Kunstfeltet er et felt der det reflekteres over samfunn, liv og eksistens. Kunstnere er gjennom sin utdannelse skolert i kritisk tenkning, og mange kunstprosjekter har i dag et samfunnskritisk og institusjonskritisk innhold. Publikum går på utstillinger både for å bli utfordret intellektuelt, reflektere, diskutere, være sammen om kunstopplevelser og bruke sansene. De frie ytringene på dette feltet er verdifulle for samfunnet. Det er viktig at det er en bredde og et mangfold av stemmer som kommer til uttrykk i kunstfeltet, også i DKS. Mangfold er et tema som krever kontinuerlig fokus. I DKS har formidlingen mange former: kunstnermøter, museumsbesøk, visninger, atelierbesøk, performative verk, forelesninger og verksteder. Kunsten vil ofte inngå i ulike konstellasjoner med andre kunst- og kulturuttrykk, som film, litteratur og scenekunst.

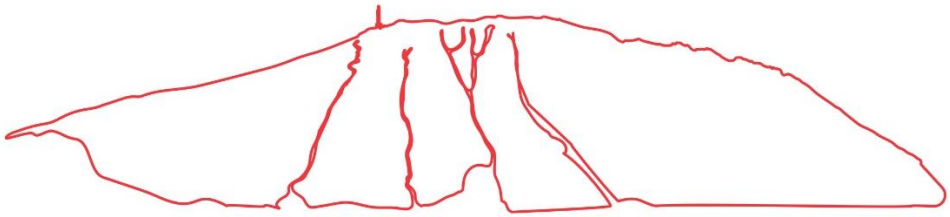

2.3. Kunnskap

Mål Gode forutsetninger for talentutvikling og profesjonelt virke

Tiltak

- Evaluere og revidere retningslinjer for fylkeskommunale priser og stipend på kulturområdet
- Være bidragsyter til digital Munch-formidling

Fylkeskommunen har vedtatt nye retningslinjer for fylkeskommunale priser og stipender. Fylkeskommunen har en årlig økonomisk ramme på 250 000 kroner til kunstnerstipender. Hvert år deles det ut fem stipender på 50 000 kroner. Stipendene er rettet mot profesjonelle eller nyutdannede kunstnere med virke i Vestfold og Telemark, og skal gi kunstneren mulighet for egenutvikling gjennom studieturer, reiser, kurs eller kunstnerisk utforskning.

Gjennom prioritert fyrtårnsatsing ønsker fylkeskommunen å bidra til å styrke den digitale Munchformidlingen for å øke kjennskapen til Munchs kunst ytterligere, både i vår region, nasjonalt og internasjonalt. Gjennom digital formidling kan Munchs kunst formidles på interessante måter selv uten originalverkene. Digitale visninger kan også formidles i DKS. Munch fikk en revitalisering høsten 2021 med åpningen av det nye Munchmuseet i Oslo, og den internasjonale interessen for hans kunstnerskap er stadig stor.

2.4. Arenaer

Mål Gode og tilrettelagte arenaer for å skape, utøve, vise fram og oppleve kultur av høy kvalitet

Tiltak Etablere en digital kunstdatabase som formidler kunst i fylkeskommunalt eie

Fylkeskommunen gir tilskudd til en rekke viktige visningsarenaer for visuell kunst: kunstsentrene, landsdelsutstillingene, kunsthallene, kunstforeninger, museer og gallerier. Det er sentralt for kunstnere å ha et godt utvalg av visningssteder å stille ut på i fylket. For publikum gir dette et bredt utstillingstilbud med mulighet for rike kulturopplevelser.

Fylkeskommunen skal etablere en digital kunstdatabase som formidler kunst i fylkeskommunalt eie. I tillegg til oversikten over kunsten på fylkeshusene, er det behov for å registrere verk på de videregående skolene og tannklinikkene. Dette for å ha en samlet oversikt over fylkeskommunens kunstsamling. Verkene må avfotograferes, og tilstanden må vurderes med tanke på restaurering. Noen verk kan velges ut til digital formidling på fylkeskommunens nettside.

2.5. Internasjonalisering

Mål

- Globale impulser preger utviklingen på kulturområdet
- Kvaliteten på kulturtilbudet er hevet gjennom deltagelse i internasjonale nettverk
- Utvalgte fyrtårn er synlige internasjonalt

Tiltak

- Arbeide for økt deltakelse fra fylket i internasjonale prosjekter og samarbeid for å utvikle og forbedre det regionale kulturtilbudet

Det foregår noe internasjonalt samarbeid på det visuelle kunstfeltet. Vestfold kunstsenter samarbeider med aktører i Latvia og Skottland, og Telemark kunstsenter arbeider for et samarbeid med Norwegian Crafts om å vise sin neste store utstilling i utlandet. Kunsthall Grenland deltar i et nordisk nettverk for samtidsporselen, Porselensmuseet i Porsgrunn deltar i European Route of Ceramics og Telemark kunstmuseum deltar i Nordisk museumsnettverk for papirkunst.

Det er et mål i kulturstrategien at globale impulser skal prege utviklingen på kulturfeltet. Med forankring i fagmiljøene vil fylkeskommunen arbeide for økt deltagelse i internasjonale prosjekter og samarbeid på kunstfeltet.

Det er etablert et reisestipend som profesjonelle kunstnere kan søke på. Midlene skal gå til deltagelse på utstillinger, festivaler og lignende i utlandet.

Ett av fylkeskommunens fyrtårn er som nevnt tidligere Edvard Munch, og to Munch-kommuner ligger i vårt fylke. Det er et mål for fylkeskommunen at utvalgte fyrtårn skal være synlige internasjonalt.

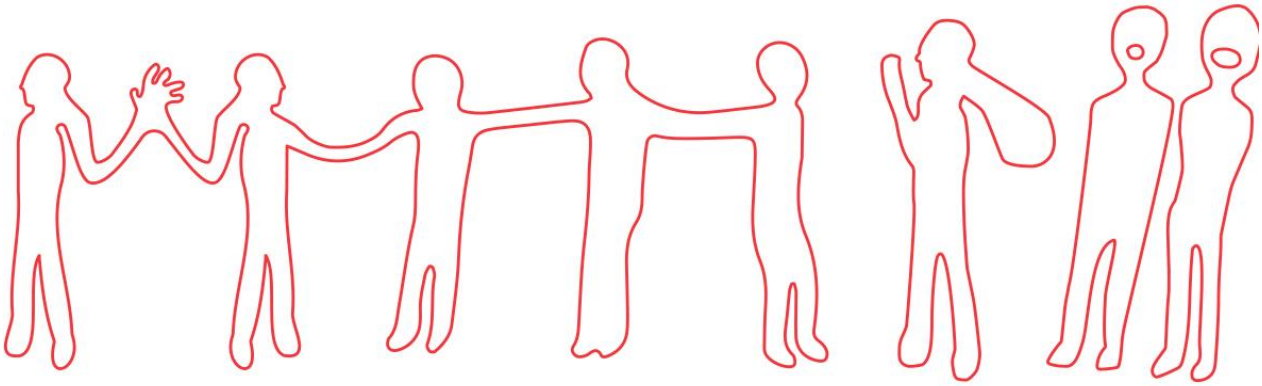

3. Samarbeidspartnere

Fylkeskommunen kan ikke gjennomføre tiltakene og realisere målene i kulturstrategien alene. Her presenteres våre prioriterte samarbeidspartnere.

3.1. Kunstnerorganisasjonene

Kunstnere jobber ofte alene. Derfor er kunstnerorganisasjonene gode støttespillere både for den enkelte kunstner og for hele feltet. Norske billedkunstnere er en paraplyorganisasjon for distriktsorganisasjonene og de fagspesifikke organisasjonene på det visuelle kunstfeltet. Norske kunsthåndverkere er de profesjonelle kunsthåndverkernes landsdekkende organisasjon. Vestfold Bildende kunstnere og Billedkunstnerne i Telemark er distriktsorganisasjonene for visuell kunst i vår region, mens Norske Kunsthåndverkere Sør-Norge er distriktsorganisasjonen for kunsthåndverk. Organisasjonene er viktige dialogpartnere for fylkeskommunen. Kunstnerorganisasjonene i Norge ble opprettet på 1970-tallet med mål om å bedre de visuelle kunstnernes levekår. Organisasjonene er stiftere av både landsdelsutstillingene og kunstsentrene.

3.1.1. Norske Kunsthåndverkere Sør-Norge

Norske Kunsthåndverkere (NK) arbeider for å styrke kunsthåndverkeres virke og synliggjøre samtidskunsthåndverk nasjonalt og internasjonalt. NK er Norges største medlemsorganisasjon for materialbaserte kunstnere, og har vært de profesjonelle kunsthåndverkernes fagorganisasjon siden 1975. Norske Kunsthåndverkere Sør-Norge består av medlemmer fra Agder, Vestfold og Telemark, og er en viktig dialogpartner for fylkeskommunen. Vestfold bildende kunstnere

Vestfold Bildende Kunstnere (VBK) er en faglig sammenslutning av yrkesaktive billedkunstnere i Vestfold. VBK har rundt 100 medlemmer som blant annet jobber innenfor teknikkene maleri, skulptur, tekstil, grafikk, tegning, video, data, fotografi, lyd, installasjon og andre teknikker. VBK har som mål å ivareta medlemmenes faglige, økonomiske, sosiale og ideelle interesser. VBK er en distriktsorganisasjon av Norske Billedkunstnere (NBK).

3.1.2. Vestfold bildende kunstnere

Vestfold Bildende Kunstnere (VBK) er en faglig sammenslutning av yrkesaktive billedkunstnere i Vestfold. VBK har rundt 100 medlemmer som blant annet jobber innenfor teknikkene maleri, skulptur, tekstil, grafikk, tegning, video, data, fotografi, lyd, installasjon og andre teknikker. VBK har som mål å ivareta medlemmenes faglige, økonomiske, sosiale og ideelle interesser. VBK er en distriktsorganisasjon av Norske Billedkunstnere (NBK).

3.1.3. Billedkunstnerne i Telemark

Billedkunstnerne i Telemark (BiT) er den faglige sammenslutningen av yrkesaktive billedkunstnere i Telemark. Medlemmene har en faglig bredde som tilsvarer kunstnerne i Vestfold Bildende Kunstnere. BiT har som mål å ivareta medlemmenes faglige, økonomiske, sosiale og ideelle interesser. BiT er en distriktsorganisasjon i Norske Billedkunstnere (NBK).

3.2. Kunstsentrene

Kunstsentrene er en del av et nasjonalt nettverk av kunstnerstyrte formidlingsinstitusjoner i Norge som består av totalt 15 sentre over hele landet. Selv om hvert kunstsenter er særegent og jobber ut fra egne forutsetninger, samles alle om målsetningene: ikke-kommersiell visning og formidling av samtidens kunstuttrykk, samt å sikre kunstneres ytringsfrihet i samfunnet. I tillegg utfører kunstsentrene oppgaver på vegne av offentligheten, som å oppnevne kunstkonsulenter til kunst i offentlige rom-prosjekter. De bidrar også til å fylle DKS med visuelt innhold.

Både Vestfold kunstsenter og Telemark kunstsenter er kunstnerstyrte visningssteder som eies og drives av de profesjonelle kunstnernes fagorganisasjoner, henholdsvis Vestfold Bildende Kunstnere eller Billedkunstnerne i Telemark og Norske Kunsthåndverkere Sør-Norge. Driften er finansiert av fylkeskommunen og vertskommunene Tønsberg og Skien.

3.2.1. Vestfold kunstsenter

Vestfold kunstsenter holder til i sentrum av Tønsberg, med daglig leder i full stilling og en formidlingsansvarlig i 50% stilling. I 2020 etablerte kunstsenteret en egen satsing på ungdom kalt Ung Redaksjon, der de samarbeider tett med Færder videregående skole og Universitetet i SørøstNorge.

3.2.2. Telemark kunstsenter

Telemark kunstsenter (TKS) har sitt lokale i tidligere Norges Bank i Skien. Administrasjonen består av daglig leder i full stilling og en utstillingsansvarlig i 50% stilling. I løpet av koronaepidemien har kunstsenteret startet digital formidling gjennom TKS TV, som er tilgjengelig på YouTube. DKS LAB Telemark og Vestfold

3.2.2.1. DKS LAB Telemark og Vestfold

For DKS er kunstsentrene nære samarbeidspartnere. Kunstsentrene utvikler stadig nye produksjoner med et mangfold av kunstnere. Kunstsentrene samarbeider om å tilby kunstnere et kompetansehevingsprogram for å utvikle nye og ferdig uttestede produksjoner til DKS, som tilbys i en digital portal. DKS LAB er utviklet i samarbeid med Kulturtanken nasjonalt, som også har bidratt med økonomi til gjennomføringen i et treårig løp som er et spleiselag med fylkeskommunene og Sparebankstiftelsen DNB.

3.3. Landsdelsutstillingene

Landsdelsutstillingene bidrar til å nå målet om gode og tilrettelagte arenaer for å skape, utøve, vise fram og oppleve kunst av høy kvalitet under hovedtemaet arenaer i kulturstrategien. Disse utstillingene vektlegger sterkt kunstfaglige kriterier som åpen innsendelse, kunstnervalgt skiftende jury, lokal forankring og kvalitetssikrede utstillingsarenaer. Landsdelsutstillingene er to viktige kunstarenaer i regionen som bidrar til å dekke både billedkunstnernes og publikums behov. Mens kunstnerne ser på landsdelsutstillingene som viktige visningsarenaer, gir de publikum muligheten til gode kunstopplevelser. Samtidskunst på høyt nivå blir vist for befolkningen, også utenfor de store byene. Disse arenaene viser at det er grunnlag og behov for å ha store utstillinger av denne typen i fylket. Med en økning i søkermasse og et større nedslagsfelt finnes det et potensiale for å styrke kunstens rolle i samfunnslivet i Vestfold og Telemark. Ved å opprettholde tilskudd til begge utstillingene legger fylkeskommunen til rette for et levende kulturliv, og sørger for å beholde tradisjonsrike arenaer til det beste både for de profesjonelle kunstnerne og befolkningen i fylket.

3.3.1. Østlandsutstillingen

Østlandsutstillingen er en stor landsdelsutstilling som får tilskudd fra Vestfold og Telemark, Viken, Innlandet og Oslo. Utstillingen vises på skiftende arenaer hvert år. Den har åpen innsendelse, og er juryert av fagfeller, noe som vil si at det sitter kunstnere i juryen som velger ut hvilke verk som skal vises på utstillingen. Etter regionreformen har utstillingen åpnet for søkere også fra Telemark.

Østlandsutstillingen ble initiert av de syv kunstnerorganisasjonene i de tidligere fylkene på Østlandet i 1978. Utstillingen har ansatt en daglig leder i 100% stilling, men signaliserer til fylkeskommunene at de har et sterkt behov for ytterligere ressurser. I samarbeid med kunstsentrene arbeider Østlandsutstillingen for stedsutvikling gjennom stedsspesifikke kunstverk og performancer. Utstillingen tar i bruk både ordinære og alternative visningssteder. Årlig arrangeres det et seminar om relevante temaer. Gjennom å trekke inn kunsthistorikere, teoretikere, kunstnere, samfunnsvitere og andre for å skape engasjement og dialog om kunst, bidrar seminarene til kunnskapsutvikling. Utstillingen jobber for å synliggjøre lokale og regionale kunstnere, og arrangerer også verksteder, kunstnermøter og ulike former for formidling. Utstillingen har i mange år hatt fokus på barn og unge, og har blitt formidlet i DKS. Den har også samarbeidet med kunstnerorganisasjoner i Schleswig-Holstein i flere år, men ønsker nå å se på andre relevante internasjonale samarbeidspartnere, gjerne med tilknytning til kunstsentrenes nettverk.

Kunstnerorganisasjonene har gitt sterke signaler om at Østlandsutstillingen er en viktig visningsarena og et verdifullt faglig fellesskap for kunstnerne i regionen. Utstillingen spiller, og har i flere tiår spilt, en vesentlig rolle i arbeidet med å produsere, vise og formidle samtidskunst i regionen. Som regional aktør binder utstillingen østlandsfylkene sammen gjennom den turnerende visningsformen, og kunstnerne møtes i en felles utstilling på tvers av fylkesgrensene. For Vestfold Kunstsenter og Vestfold Bildende Kunstnere er det viktig å fortsette samarbeidet med utstillingen også i fremtiden, fordi den utgjør et viktig bidrag til det regionale visuelle kunstfeltet. Utstillingen representerer en årlig mønstring av visuelle kunstnere som bevarer, og gir grobunn for nye samarbeid.

3.3.2. Sørlandsutstillingen

Sørlandsutstillingen er en landsdelsutstilling som får tilskudd fra Agder og Vestfold og Telemark og som eies av kunstnerorganisasjonene i Telemark og Agder og tre kunstforeninger. Den ble opprettet av kunstnerorganisasjonene i 1969, og vises på skiftende arenaer hvert år.

Sørlandsutstillingen viser samtidskunst på et høyt nivå gjennom et mangfold av uttrykk, har en publikumsvennlig form og driver god formidling til ulike aldersgrupper. Utstillingen har åpen innsendelse, og gir kunstnere fra både Agder og Vestfold og Telemark anledning til å bli fagfellevurdert av en ekstern jury.

Sørlandsutstillingen er i stadig utvikling, og har de siste årene gjennomgått en kunstfaglig profesjonalisering av både søknadsprosess, montering, formidlingsarrangementer, katalog og vederlag. Parallelt har både publikum og antall søknader økt kraftig. Utstillingen har nå et langsiktig samarbeid med 19 nasjonale kunstorganisasjoner i Kunstnernettverket om å være en møteplass mellom kunstfeltet og politikken under Arendalsuka. Gjennom felles arrangementer, som også streames, løfter Sørlandsutstillingen fram aspekter fra utstillingen som tangerer politiske spørsmål, og debatterer politiske temaer som angår kunstverdenen i bred forstand. Ved å være en kunstfaglig del av Arendalsukas program ønsker Sørlandsutstillingen å være en viktig arena som gjør regionens kunstnere synlige for et nasjonalt publikum gjennom å gi kulturelle spørsmål et nasjonalt fokus. Originale blikk og samtaler med lokal forankring er en annen viktig del av Sørlandsutstillingens formidlingsstrategi. Siden regionens presse ikke lenger skriver kunstanmeldelser henvender de seg til ulike aktører der de stiller ut for å stimulere til kunstkritikk.

Sørlandsutstillingen har en daglig leder i 30% stilling, og varierer mellom to og tre visninger annethvert år. Med så få visninger blir kostnaden per visning relativt høy. De signaliserer et behov for økt tilskudd fra fylkeskommunene, noe som både vil kunne gi flere visninger av utstillingen og rom for videre utvikling.

3.4. Kunsthall Grenland

Kunsthall Grenland ble etablert i 2013 i kulturhuset Ælvespeilet i Porsgrunn. Kunsthallen viser skiftende utstillinger, og har et spesielt fokus på bruk av porselen som materiale i samtidskunst. Den har etablert et nordisk nettverk for porselen, og bidrar til å styrke porselenssatsingen i fylket gjennom sitt samarbeid med Telemark museum og porselensfabrikken Porsgrunds Porselæn. I februar 2022 åpnet de porselensverkstedet 1 400 grader på porselensfabrikken. I tillegg er kunsthallen en av aktørene som står bak kunstfestivalen Greenlightdistrict. Driften er finansiert av vertskommunen Porsgrunn, fylkeskommunen og Norsk kulturrråd.

3.5. Seljord Kunstforening

Seljord Kunstforening ble stiftet i 1968, og har et bredt formål. Kunstforeningen ønsker å både vise samtidskunst og arbeide for å styrke og ta vare på ulike uttrykk innen håndverk, musikk, diktning, sagn og soger. Helt siden oppstarten har Sommarutstillinga i Seljord vært en viktig kulturbærende arena som har vært godt besøkt. Kunstforeningen har også en egen kunstsamling. Telemark fylkeskommune ga, sammen med Norsk kulturråd, tilskudd til oppgraderingen av arenaen Kunstlåven. Kunstforeningen har fått fast tilskudd fra fylkeskommunen i mange år, og får i tillegg tilskudd fra vertskommunen Seljord. Den holder fast på den opprinnelige målsetningen om å vise både samtidskunst og tradisjonsuttrykk.

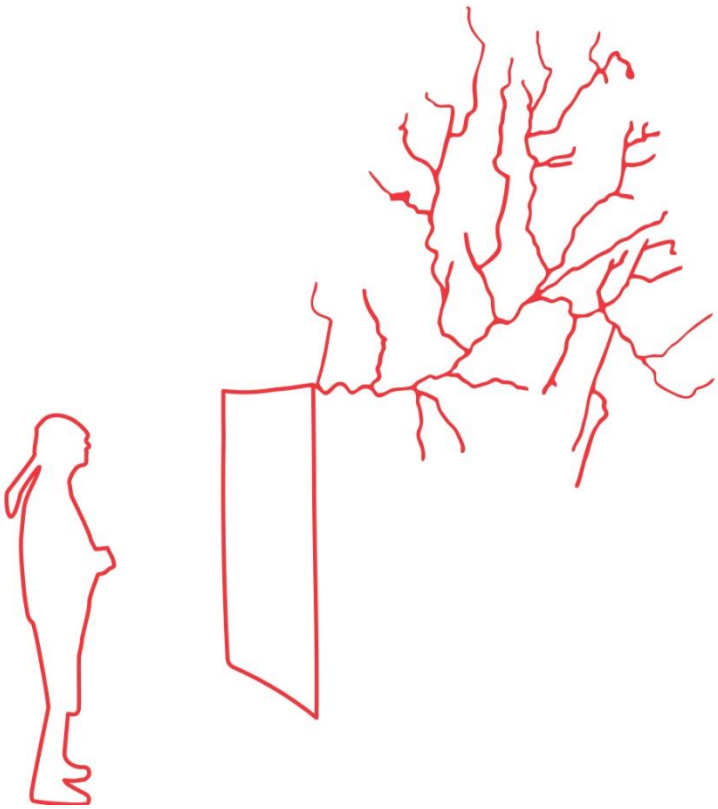

4. Andre viktige kunstinstitusjoner

4.1.1. Kunstnerbyen Skien

Kunstnerbyen Skien er Skien kommunes satsing på profesjonell kunst, med utdeling av årlige kunstnerstipender, utleie av atelier til profesjonelle kunstnere og drift av produksjons- og visningsstedet Spriten Kunsthall.

Skien kommune har allerede en samarbeidsavtale med fylkeskommunen om Telemark kunstsenter. Kommunen ønsker en dialog med fylkeskommunen om et mulig samarbeid som også omhandler Kunstnerbyen, Greenlightdistrict og Kunsthall Grenland.

4.1.2. Spriten kunsthall

Spriten kunsthall hører til Kunstnerbyen Skien, som er Skien kommunes satsing på visuell kunst. Kunsthallen har lokaler som egner seg til kunstproduksjon. Den har i tillegg visningsrom og flere atelierer for kunstnere. Kunsthallen har i flere år mottatt tilskudd fra fylkeskommunen etter søknad.

4.1.3. Greenlightdistrict

Greenlightdistrict er en kunstfestival som vises annet hvert år. Festivalen er et samarbeid mellom Telemark kunstsenter, Kunsthall Grenland, Spriten kunsthall og Skiens kunstforening. Den har klimaog miljøspørsmål som tema, og ble arrangert for tredje gang i 2021. Temaet var da skog. Festivalen fikk 150 000 kroner i tilskudd fra fylkeskommunen i både 2020 og 2021.

4.1.4. Kunstforeningene

Kunstforeningene er visningsarenaer for profesjonelle kunstnere, samtidig som de enkelte steder åpner opp for amatører uten formell kunstutdannelse. Dette bidrar til et mangfold av utstillinger. Flere kunstforeninger i fylket har årlige, faste utstillinger som er godt besøkt av både fastboende og tilreisende.

4.1.4.1. Sandefjord Kunstforening

Sandefjord Kunstforening ble stiftet i 1933 og har de siste årene jobbet aktivt med fornyelse både gjennom profesjonalisering av utstillingsprogrammet, produksjon av utstillinger, større kuraterte prosjekter og satsing på formidling av samtidskunst. Kunstforeningen er en av få som har fått støtte av Norsk kulturråd.

Sandefjord Kunstforening har i samarbeid med lokale sponsorer en kunstpris som deles ut annethvert år. Prisen er rettet mot unge, nasjonale talenter som gjennom sin kunst speiler samtiden. Målet er å bidra til å gi framtidens kunstnergenerasjon utviklingsmuligheter. Gjennom prisen og andre virkemidler er kunstforeningen en viktig arena for unge samtidskunstnere både regionalt og nasjonalt. Foreningen har mottatt tilskudd fra fylkeskommunen i flere år.

4.1.4.2. Skiens Kunstforening

Skiens kunstforening ligger i kulturhuset Ibsenhuset, og ble etablert i 1910. Den viser skiftende utstillinger av samtidskunst, og har en fast ansatt intendant. Kunstforeningen er én av samarbeidspartnerne om kunstfestivalen Greenlightdistrict. Den har mottatt tilskudd fra fylkeskommunen til enkelte av sine utstillinger.

4.1.5. Gallerier og atelierer

De mange private, kommunale og kommersielle galleriene i fylket utgjør et ytterligere tilskudd til regionens mangfold av visningssteder. Mange av dem er direkte knyttet til kunstnernes atelierer, og er steder der man kan komme tett på kunstnerne og deres arbeid.

4.1.5.1. Galleri Hi10

Galleri HI10 er en del av Kunstnerbyen Skien, og er et kunstnerdrevet galleri med skiftende utstillinger. Galleriet mottar tilskudd fra Norsk kulturråd, og har også mottatt tilskudd fra fylkeskommunen til utstillingsprogrammet sitt. Det er atelierer for profesjonelle kunstnere i etasjene over galleriet. Galleriet har mottatt tilskudd fra fylkeskommunen i flere år.

4.1.5.2. Sti for øye

Sti for øye er et utendørsgalleri i Stokke. Galleriet ble påbegynt i 2001, men først offisielt åpnet i 2010. Kunstprosjektet er en kjærlighetserklæring til vestfoldskogen, der kunstnere har blitt invitert inn til å finne sitt sted i skogen og lage stedspesifikk kunst. Stien har fått støtte av kommunen og fylkeskommunen, KORO og Sparebankstiftelsen.

4.1.5.3. Galleri Ask

Galleri Ask er et fagfellejuryert visningssted i Kunstnerbyen Åsgårdstrand som er en del av Horten kommunes satsning på kunst og kultur med utleie av seks kunstnerboliger og syv atelierer til profesjonelle kunstnere. Galleri Ask har ikke mottatt tilskudd fra fylkeskommunen.

4.2. Museer med kunstsamlinger

4.2.1. Vestfoldmuseene - Haugar kunstmuseum

Haugar kunstmuseum er et museum med skiftende utstillinger og fokus på norsk og internasjonal kunst. Museet er plassert på en historisk høyde i Tønsberg med både tingsted og gravhauger fra vikingtiden. Museet ble dannet som en stiftelse i 1993, og åpnet dørene for publikum i den ombygde sjømannsskolen på høyden i 1995. Stiftelsen eier fremdeles kunstsamlingen, mens Haugar Kunstmuseum sammen med Munchs hus i Åsgårdstrand i dag utgjør avdeling kunst i Vestfoldmuseene IKS.

Haugar Kunstmuseum jobber aktivt med å formidle kunst i en variert form til et stort publikum. Museet samarbeider lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt om utstillings- og formidlingsprogram.

Som del av Vestfoldmuseene IKS mottar Haugar kunstmuseum driftstilskudd fra fylkeskommunen.

4.2.2. Norsk Industriarbeidermuseum - Telemark kunstmuseum

Telemarksgalleriet på Notodden byttet i 2021 navn til Telemark kunstmuseum. Kunstmuseet er en del av Norsk industriarbeidermuseum (NIA), og samlingspolitikken er koblet opp mot NIAs overordnede mål. Både distriktets viktige rolle i norsk kunsthistorie, folkekunst i Telemark, Telemarks rolle i det tidlige reiselivet, og brytningen mellom bygdekultur og fremveksten av det tidlige industrisamfunnet skal gjenspeiles i utstillingsprogrammet. Telemark kunstmuseum skal i tillegg legge til rette for utvikling av ny kunst som retter søkelys på disse temaene. Det vil være en prioritert del av samlingsutviklingen.

Som del av NIA mottar Telemark kunstmuseum driftstilskudd fra fylkeskommunen.

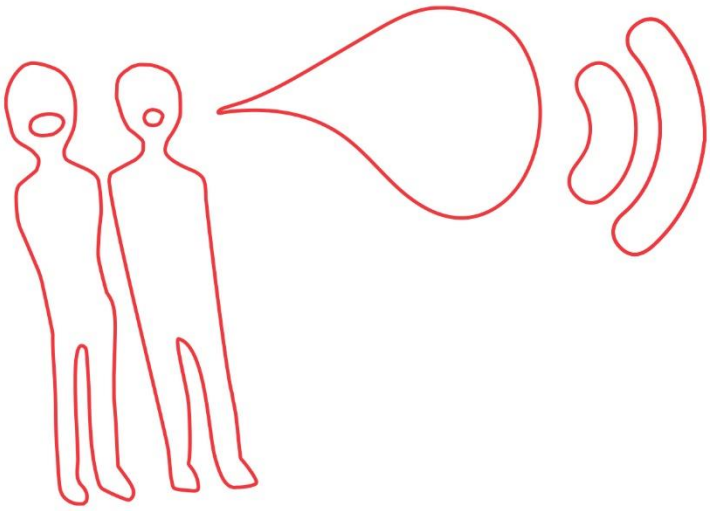

4.2.3. Telemark museum - Porselensmuseet

Porselensmuseet i Porsgrunn er en del av Telemark museum. Porsgrunds porselænsfabrik ble etablert i 1885, og museet forteller fabrikkens historie. Museet deltar i European Routes of Ceramics, en av Europarådets rundt 50 kulturruter. Porselensmuseet, Kunsthall Grenlands porselenssatsning og Porsgrunds porselænsfabrik bidrar til å gjensidig styrke satsingen på porselen i Porsgrunn.

Telemark museum mottar driftstilskudd fra fylkeskommunen.

4.2.4. Vest-Telemark museum - Skinnarland og Dyre Vaa

Vest-Telemark museum har ansvaret for kunstsamlingene etter billedhoggerne Knut Skinnarland og Dyre Vaa. Begge samlingene ligger på Rauland. Museet ønsker bedre utstillings- og magasinforhold for skulptursamlingene, og et regionalt kunstmuseum på Rauland.

Vest-Telemark museum mottar driftstilskudd fra fylkeskommunen.

4.2.5. Vest-Telemark museum - Grimdalstunet – Anne Grimdalen

Grimdalstunet er en del av Vest-Telemark museum. Det var også hjemmet til billedhugger Anne Grimdalen. Stedet er nå omgjort til et kunstnerhjem som kan besøkes om sommeren. Anne Grimdalen er særlig kjent for utsmykkingen av vestfasaden på Oslo rådhus.

Vest-Telemark museum mottar driftstilskudd fra fylkeskommunen.

5. Virkemidler

5.1. Årlige tilskudd

Fylkeskommunen gir årlige tilskudd til kunstsentrene, landsdelsutstillingene, Seljord Kunstforening og Kunsthall Grenland, noe som skal formaliseres gjennom avtaler.

5.2. Tilskudd til kunstproduksjon

Ordningen Tilskudd til kunstproduksjon skal bidra til at kunst og kultur når flere og nye mennesker, og stimulere til kulturprosjekter av høy kunstnerisk kvalitet.

Tilskuddsordningen bidrar til å styrke rammevilkårene for profesjonelle kunstnere, helårsarrangører, festivaler og andre aktører i regionen. Den gir kulturaktører mulighet til å videreutvikle seg, og bidrar til å utvikle publikumsgrunnlaget i regionen. Flerårige tilskudd kan skape forutsigbarhet i planleggingen. Kultursatsningen i fylket skal, sammen med andre satsinger og virksomhet på andre sektorområder, bidra til at FNs bærekraftsmål nås. Retningslinjene er tydelige på at prosjekter som mottar tilskudd fra Kulturrådet skal prioriteres. Det gjelder spesielt flerårige tilskudd til festivaler og helårsarrangører. Ordningen «Produksjonsstøtte» er spesielt rettet mot profesjonelle kunstnere og ensembler, og skal bidra til å utvikle nye produksjoner i fylket.

5.3. Stipend og reisestøtte

Hvert år deles det ut fem stipender på 50 000 kroner. Stipendene er rettet mot profesjonelle eller nyutdannede kunstnere med virke i Vestfold og Telemark. Stipendet skal gi kunstneren mulighet for å videreutvikle kunstnerskapet gjennom studieturer, reiser, kurs eller kunstnerisk utforskning, og således legge til rette for kunstnerisk utvikling og fordypning.

I 2021 ble det vedtatt en ordning for reisestøtte. Denne kan kunstnere som skal delta på internasjonale arenaer som utstillinger, festivaler og lignende søke på. I søknaden må det vises til skriftlig avtale om deltagelse. Maksimalt søknadsbeløp er 20 000 kroner. Det vil være løpende søknadsfrist gjennom året.

Fylkeskommunen samarbeider med Kragerø kommune om Jomfrulandstipendet. Stipendet kan søkes av kunstnere fra hele landet, og er rettet mot det visuelle kunstfeltet. Det er på 25 000 kroner, og kunstneren får i tillegg to måneders opphold på Jomfruland med bolig og atelier, og utstillingsplass på Kragerø kunstforening året etter. Jomfrulandstipendet gir kunstnere fra hele landet muligheter for en periode med kunstnerisk fordypning, etterfulgt av utstillingsplass.

5.4. Fylkeskommunale personalressurser

Fylkeskommunen har faglige ressurser på feltet visuell kunst. Ressursene brukes både på søknadsbehandling og veiledning. Fylkeskommunen deltar også i faglig arbeid med stedsutviklingsprosjektene *Sogevegen om Nutheim* og *Vannveiens fortellinger*. I tillegg har fylkeskommunen en plass i juryen til Skien kommunes kunstnerstipend og Jomfrulandsstipendet. Ved nye byggeprosjekter og ombygging av fylkeskommunale bygg er sektor for kultur, regional identitet, idrett og frivillighet sekretariat for kunstutvalget. Fylkeskommunens kunstfaglige kompetanse kan lånes ut til kommunene.

5.5. Innkjøp av samtidskunst

Både for unge og etablerte kunstnere er det å bli kjøpt inn av en offentlig aktør både noe som styrker dem økonomisk, og som kan ha betydning for videreutviklingen av karrieren. Fylkeskommunen er en viktig oppkjøper av kunst, og en prosentandel settes av ved fylkeskommunale byggeprosjekter.

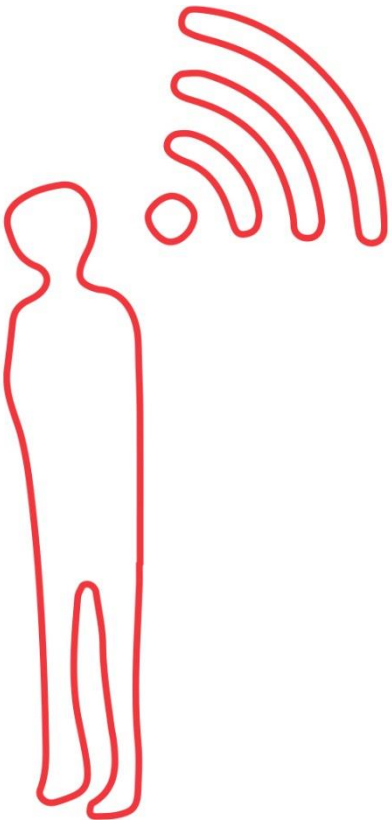

6. Ansvars- og oppgavefordeling

6.1. Fylkeskommunen

- Tilskuddsyter med mulighet for flerårige tilskudd
- Samarbeidspartner med kunstsentrene og landsdelsutstillingene
- Visninger i Den kulturelle skolesekken
- Samarbeid om kompetanseheving innenfor kunst i offentlige rom
- Sekretær i kunstutvalg ved fylkeskommunale nybygg, tilbygg eller ombygginger
- Deltakelse i kommunale stedsutviklingsprosjekter
- Observatørplass i styret ved Telemark kunstsenter

6.2. Kunstsentrene

Fylkeskommunen har avtaler med kunstsentrene der forventninger til samarbeid er definert. Sentrene har fire ansvarsområder:

1. Faglig ressurssenter på det visuelle feltet
2. Ansvar for feltet Kunst i offentlige rom
3. Ansvar for Den kulturelle skolesekken innenfor det visuelle feltet
4. Visningsarena

6.3. Landsdelsutstillingene

- Fylkeskommunene i Kulturnett Østlandet (Viken, Innlandet, Vestfold og Telemark) inngår en intensjonsavtale om samarbeidet om Østlandsutstillingen
- Samarbeidsavtalen med Agder fylkeskommune om Sørlandsutstillingen bør fornyes

7. Litteraturliste

Vestfold og Telemark – der mennesker møtes. Kulturstrategi 2021 – 2024. Vestfold og Telemark fylkeskommune

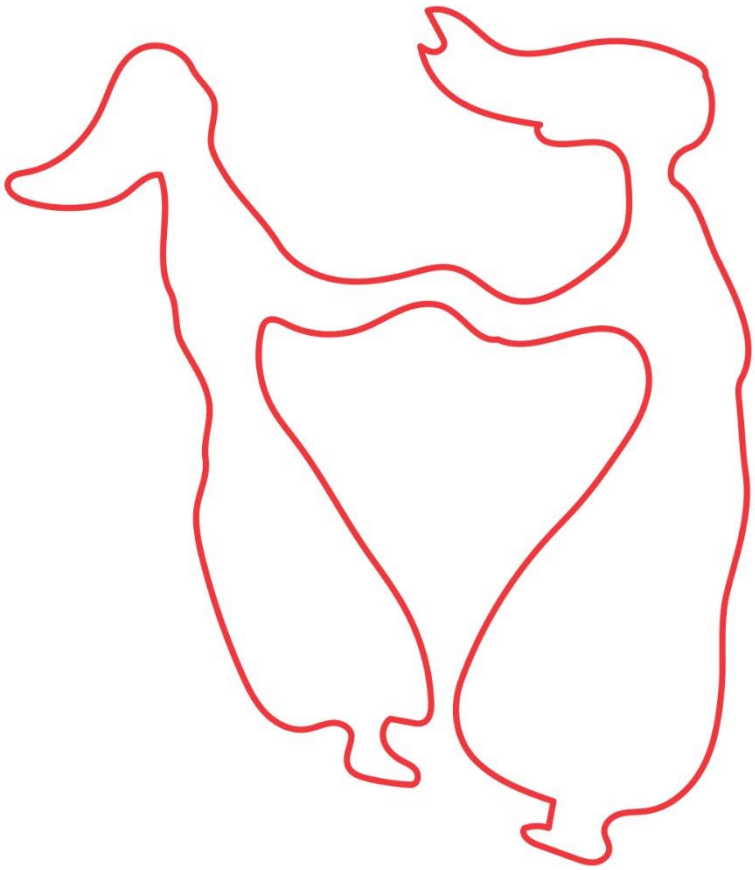

Illustrasjoner hentet fra Vestfold og Telemark – der mennesker møte
Kulturstrategi 2021 – 2024
Izabela Zolcinska

Vestfold og Telemark fylkeskommune
vtfk.no

Postadresse: Postboks 2844, 3702 Skien
Besøksadresser: Fylkesbakken 10, Skien / Svend Foynsgate 9, Tønsberg
Kontakt: 35 91 70 00 / post@vtfk.no